

2002 m. vasario 26 d.

PREZIDENTO V. GISCARD D'ESTAING
IŽANGINĖ KALBA KONVENTE DĖL EUROPOS ATEITIES

Dėkoju

Tarybos Prezidentui (už tai, kad mus įsteigė),

Europos Parlamento Prezidentui (už tai, kad leido mums čia dirbti, suteikė galimybę bendrauti su vienintelės renkamos Europos institucijos išrinktais nariais),

Komisijos Prezidentui (už tai, kad įkvėpė mus bei pasidalino su mumis savo institucijos patirtimi).

Ponios ir Ponai,

[12 ES kalbų ir lenkiškai)

Jūs esate Konvento dėl Europos ateities nariai.

Jūs esate Europos “konventistai”.

Todėl Jums suteikta tokia pat valdžia kaip ir bet kokiai politinei institucijai ir jums gali pasisekti arba ne.

Vienoje pusėje yra gili žiojinti bedugnė. Kitoje pusėje yra vartai tiesiai į sėkmę.

Jeigu mums nepasiseks, mes dar labiau padidinsime dabartinę Europos projekto sumaištį. Mes žinome, jog šis projektas nesugebės po artėjančio plėtros etapo pasiūlyti sistemos, gebančios veiksmingai ir suprantamai valdyti mūsų žemyną. Tai, kas buvo sukurta per penkiasdešimt metų, pasieks galimybių ribą ir iškils suirimo grėsmė.

Jeigu mums pasiseks, tai yra, jeigu mes pasiūlysim Europos Sąjungos koncepciją, kuri atitiks mūsų žemyno dimensiją ir XXI amžiaus reikalavimus, koncepciją, kuri mūsų žemynui gali atnešti vienybę ir pagarbą jo įvairovei, nepriklausomai nuo to, ar esate italas europietis, anglas europietis, lenkas europietis – ar koks kitoks - galėsite iš čia išvykti ir grįžti namo jausdamasis kukliai, bet veiksmingai prisidėjęs, kai buvo rašomas naujas Europos istorijos puslapis.

Norėčiau Konvento pradžioje jums papasakoti, koks svarbus yra mūsų darbas Europai, o iš tikrųjų pasauliui; papasakoti jums taip pat, kokia sunki bus mūsų užduotis, nes joje šalis ir žmonės suartinančio judėjimo dinamiškumas susilies su minties bei veiksmo tikslumu; baigsiu kviesdamas būti entuziastingais ir kreipsiuosi į jus, Konvento nariai, ir valstybių narių bei šalių kandidačių vadovus bei į visus Europos piliečius, seniausius, kurie esate buvę žiaurių susirėmimų aukos, ir jauniausius, kurie svajoja apie prieš juos atsiveriančią plačią laisvės ir galimybių erdvę Europoje.

Europos Viršūnių Taryba galėtų stipriau pabrėžti mūsų darbo svarbą, ne tik sukurti šią galingą Konvento komandą, kurios nariai jūs esate.

Ši 105 narių komanda yra pakankamai stipri ir susidoro su jai mestu iššūkiu:

- Konventui dirbti padės du pirmieji vicepirmininkai p. Giuliano Amato ir p. Jean-Luc Dehaene, kurie yra dirbę aukštuose postuose valstybėse steigėjose;
- Europos Parlamento, nacionalinių parlamentų ir vyriausybių iškilių atstovų, kurie yra išstudijavę diskusijų apie Europą faktus, dalyvavimas užtikrins jų dialogo su šalies institucijomis, iš kurių jie atvyko, ir kurioms jų kaip tarpininkų vaidmuo bus nepaprastai svarbus, aukštą kokybę;
- čia norėčiau šiltai padėkoti toms institucijoms, kurios teigiamai sureagavo į mano kvietimą paskirti savo atstovėmis moteris;
- kai dėl dviejų Komisijos atstovų, jie mums leis pasinaudoti didele savo patirtimi ir praktinėmis žiniomis apie Europos Bendrijas;
- stiprius atstovus atsiuntusios šalys kandidatės, 39 jų nariai užtikrins, kad Konventas tiksliai žinos apie jų siekius bei vaidmenį, kurį jos norėtų vaidinti Europoje;
- Konvento generalinio sekretoriaus postas atiteks patirties Europos institucijose turinčiam vyresniam diplomatui. Norėčiau padėkoti Jungtinės Karalystės vyriausybei už galimybę paskirti tokį žmogų.

Pagaliau esu įsitikinęs, kad maža generalinio sekretoriaus komanda, jauna ir talentinga, bei parinkta tik pagal nuopelnus, sudarys nuostabią mokslininkų eksperimentatorių komandą, dalyvausiančią didžiajame Europos nuotykyje ir padėsiančią mums dirbti nuosekliai ir metodiškai.

Konventas yra turtingas ir vaisingas Europos istorijos kontinuumas.

Atstumas, kurį mes nuėjome nuo Jean Monnet, Konrad Adenauer, Paul-Henri Spaak ir Alcide de Gasperi, yra didelis ir beveik neįtikėtinas.

Britams, prancūzams ir olandams vien jūsų buvimas kartu šioje salėje būtų buvęs neįsivaizduojamas mažiau kaip prieš šešiasdešimt metų, o čekams, vengrams bei rumunams mažiau kaip penkiolika metų.

Europa žingsnis po žingsnio, Sutartis po Sutarties ėjo į priekį. Sutartį žymėjo daliniai susitarimai ir krizės, kurias pavykdavo greitai įveikti. Ryškiausias bruožas yra tas, jog buvo laikotarpiai, kai atrodė, jog Europos kelias užtvirtas, bet ji niekada nežengė nė žingsnio atgal.

Keisdami savo valiutas, rodydami nuostabų gebėjimą prisitaikyti ir džiaugsmą, 302 milijonai europiečių nusimetė eurosklerotinius priekaištus ir parodė, jog sugeba pritarti tam, kas jiems siūloma tai, kas jiems atrodo paprasta ir naudinga.

Visame šiame kelyje Europos institucijos, Taryba, Europos Parlamentas, Komisija bei Teisingumo Teismas teikė aukščiausios kokybės paslaugas ir mes turime tai įvertinti.

Bet kartu privalome pripažinti, kad šios priemonės artėja prie savo galimybių ribų. Kaip aiškiai išdėstyta Lakeno deklaracijoje, Europos Sąjungos procese matyti blėstančio entuziazmo ženklai.

Sprendimų priėmimo mechanizmas tapo tiek sudėtingas, kad jo nebesupranta visuomenė. Nuo Maastrichto pasidarė sunku derėtis dėl paskutinių Sutarčių ir jos pasiekė tikslų: diskutuojant institucijose nacionaliniai interesai dažnai užgoždavo svarstymus apie bendrą Europos gerį. Pagaliau nedalyvavimas Europos rinkimuose pasiekė susirūpinimą keliantį lygį: 1999 metais pirmą kartą aktyvumas vos perkopė per simbolinį 50 procentų slenkstį!

Trūkumai veikia dabartinę Europą. Dabartinės formos trūkumai bus dar ryškesni padidėjusioje Europoje.

Mes privalome pašalinti trūkumus Europos, o taip pat pasaulio labui.

Šiandienos pasauliui trūksta stiprios, suvienytos ir taikios Europos.

Pasaulis jaustųsi geriau, jeigu galėtų pasiremti Europa, Europa, kuri kalbėtų vienu balsu, patvirtindama savo dalyvavimą aljansuose, o taip pat paskelbtų, jei prireiktų, kad yra pakanti ir nuosaiki, atvira skirtumams ir gerbia žmogaus teises.

Nepamirškime, jog nuo antikinio Graikijos ir Romos pasaulio iki Šviečiamojo amžiaus mūsų kontinentas prie žmonijos vystymosi prisidėjo trim esmingais dalykais: išmintimi, humanizmu ir laisve.

Iš tikrųjų kiekvienas mūsų planetoje pasijustų geriau, jeigu būtų išgirstas stiprus Europos balsas.

Jeigu mums pasiseks, po 25 metų ar 50 metų, koks bebūtų atstumas, skiriantis mus nuo Romos sutarties, Europos vaidmuo pasaulyje pasikeis.

Europa bus atstovaujama ir ją girdės ne tik dėl jos ekonominės galios, bet ir dėl politinės jos galios, ji dalyvaus pokalbiuose kaip lygus didžiųjų mūsų planetos valstybių, esančių ar būsimų, partneris ir turės priemonių patvirtinti savo vertybes, užtikrinti saugumą ir aktyviai dalyvauti palaikant taiką tarptautinių mastu.

Gerbiami Konvento nariai, mūsų darbas bus tik vienas naujos Europos etapas, bet tai bus esminis etapas, kuriuo prasidės mūsų daugiatautis žygis.

Šiuo metu Europa trypčioja vietoje dėl šių priežasčių: valdžių painiava, procedūrų sudėtingumas, o gal ir politinių sprendimų silpnėjimas; bet mano nuomone, yra viena pagrindinė priežastis: sunku suderinti stiprų priklausymo Europos Sąjungai jausmą su nuolatiniu nacionalinio identiteto pojūčiu.

Toks sunkumas egzistuoja jau šiandien. Bet tai dar labiau išryškės dėl didesnio rytdienos Europos Sąjungos gyvenime dalyvausiančių valstybių skaičiaus bei jų įvairovės.

Šis reikalavimas yra palyginti naujas. Per pirmuosius Europos Sąjungos dešimtmečius, kai tautų identitetas dar buvo toks stiprus, kad jį saugant ar plečiant vykdavo kruvini susirėmimai, ir kai procese dalyvavo tik palyginti vienalytė Europa – vienintelis rūpestis buvo Europos integracija.

Nuo 1990 metų patyrėme, jog svarbiu tampa kitas poreikis: poreikis suderinti troškimą būti Europos Sąjungos dalimi ir neišrauti gilių, tvirtų tautinio, politinio, socialinio bei kultūrinio gyvenimo šaknų.

Privalome užtikrinti, kad vyriausybės ir piliečiai sukurtų stiprų, pripažintą Europos “*affectio societatis*”, bet kad neišnyktų jų prierašumas prie savo nacionalinio identiteto.

Atsižvelgiant į tai, Lakeno Europos Viršūnių Taryboje buvo nutarta įsteigti Konventą dėl Europos ateities, kurio nariai jūs esate. Jam patikėta užduotis parengti Europos struktūrų reformą – jeigu pasirodys, kad mes galime atlikti šią užduotį, būsimе kelyje, vedančiame į Europos konstituciją.

Kokia bus mūsų programa?

Ir kaip mes dirbsime?

Dabartinė Europos situacija siūlo mums atsigręžti, sugrįžti į pradžią ir savęs paklausti, koks yra galutinis Europos projekto tikslas.

Pirmasis mūsų darbo etapas bus atviras, dėmesingas klausymasis.

Būdami Konvento nariais, turėsime vienas kito paklausti, o taip pat paklausti visų savo pašnekovų šį klausimą: “Ko iš Europos XXI amžiaus pradžioje tikisi europiečiai?”

Privalome pradėti vykdyti savo užduotį be išankstinio nusistatymo ir formuoti naujos Europos viziją, nuolat klausydamiesi visų savo partnerių, valdytojų, ekonominių ir socialinių partnerių, regionų valdžios atstovų, kurie čia jau dalyvauja, asociacijų atstovų ir forume atstovaujamos pilietinės visuomenės, o taip pat tų, kurie neturi kitos tapatybės kaip tik būti Europos dalimi.

Klausydamiesi mes privalome ypatingą dėmesį skirti dviem grupėms: jauniems žmonėms - norėčiau, kad sugebėtumėme suorganizuoti ”Konventą jauniems Europos žmonėms”, kuris susitikinėtų mūsų pavyzdžiu, ir kandidačių šalių piliečiams, kurie ir atrastų Europos Sąjungą, ir sužinotų, kaip ji veikia.

Mes pasinaudosime šiuolaikiniais aktyvaus klausymosi būdais, ypač internetu. Kiekvienam turi būti suteikta galimybė būti išklausytu, o tai, žinoma, reiškia decentralizuotą organizaciją bei galimybę šnekėtis nešališkai ir be ideologinių barjerų.

Taip pat labai norėčiau, kad būtų vykdomos apklausos, kurios įgalintų pilietinę visuomenę pasakyti savo nuomonę apie siūlymus ateičiai.

Vicepirmininkas Jean-Luc Dehaene sutiko koordinuoti Konvento veiklą šioje srityje.

Per pirmąjį savo posėdį klausysime, ko nori Europa.

Ypač apžvelgsime, kaip europiečiai įsivaizduoja Europą po 50 metų. Ar nori, kad vedina teisės aktų derinimo Europa linktų į vienodumą – į vieningesnę Europą?

Ar jiems geriau Europoje, kur išliks įvairovė, bus gerbiamas tautų kultūros ir istorijos tapatumas? Šie du tikslai, aišku, reiškia skirtingus požiūrius.

Mums taip pat reikės dėmesingiau pažvelgti į klausimą, kuris Nicos deklaracijoje įvardintas kaip svarbiausias darbas, kurį turi nuveikti Konventas, ir kurio svarba buvo pabrėžta Lakeno deklaracijoje: apibrėžti atitinkamas Europos Sąjungos ir valstybių narių galias: atsakyti į įžymų klausimą: kas ką daro Europoje.

Kokias galias turi turėti Sąjunga ir valstybės? Ar reikia akcentuoti išskirtinę kompetenciją, ar prisitaikysime prie didelės bendrų kompetencijų erdvės? Kaip naudotis galiomis, kad jas suprastų visuomenė?

Klausydamiesi galėsime pasinaudoti labai vaisingu Europos Parlamento darbu.

Gal kad palengvintumėme procesą savo pašnekovams, atstovaujantiems visuomenę, turėtumėme sudaryti “klausimyną dėl Europos”, ką jau padarė kai kurios valstybės narės.

Po šio klausymosi etapo turėsime organizuoti du darbus paraleliai.

Pirmiausia, turėsime ieškoti į Lakeno deklaracijoje iškeltus klausimus. Visus galima suskirstyti į šešias dideles grupes: esminiai klausimai apie Europos vaidmenį; pasiskirstymas kompetencija Europos Sąjungoje; Sąjungos instrumentų supaprastinimas; kaip veikia institucijos ir jų demokratinis legitimumas; vieningas balsas Europos vardu tarptautiniais klausimais ir pagaliau požiūris į konstituciją Europos piliečiams. Tuo pat metu mums teks įdėmiai svarstyti įvairius, kitų pateikiamus ir pateiktus, Europos ateities receptus.

Šiame etape mes nepriiminėsime nutarčių dėl jų vertės, bet tiesiog nagrinėsime juos kartu su visomis jų pasekmėmis bei tikrinsime, kaip jie atitinka Lakene išskeltus reikalavimus, kad galima būtų įvertinti jų poveikį ateities Europai po 25 metų ir 50 metų.

Mes ypač svarstysime šias formules:

- Europos institucijų organizacija kaip Nicos sutarties rezultatas;
- Europos, organizuotos federacijos pagrindais, planas, kurį ypač siūlo svarbius sprendimus priimančiosios valstybės;
- Europos Komisijos parengtas dokumentas dėl Bendrijos metodo modernizavimo;
- po “nacionalinių valstybių federacijos” vėliava pateikti sprendimai, nepriklausomai nuo to, ar juose minimas antrųjų rūšių steigimas.

Kai bus baigtas šis nagrinėjimas, Konventas galės pereiti prie trečiojo savo darbo etapo: rekomendacijų, o tiksliau pasiūlymų.

Turėsime atsakyti į prašymą supaprastinti Sutartis, siekti parengti vieną Sutartį, kuri būtų visų skaitoma ir visiems suprantama.

Lakeno deklaracijoje Konventui palikta laisvė pasirinkti, ar teikti kelis variantus, ar vieną rekomendaciją.

Rinktis dabar prieštarautų mūsų logikai.

Tačiau, be abejo, visuomenės akyse mūsų rekomendacijos būtų svarios, jeigu galėtumėme pasiekti platų konsensumą dėl kurio vieno pasiūlymo, kurį mes visi galėtumėme pristatyti.

Jeigu mes pasiektumėme konsensumą šiuo klausimu, atvertumėme kelią Europos konstitucijai.

Kad išvengtumėme nesutarimų dėl semantikos, dabar susitarkime ją vadinti “Europos konstitucine sutartimi”.

O dabar pereisiu prie darbo tvarkos.

Mes visi galime suvokti, kokią didžiulę užduotį turėsime atlikti, jeigu turėsime diskutuoti tol, tol baigsime ir parengsime savo pasiūlymus atspindinčius tekstus.

Mums duoti vienerių metų rêmai yra palyginti trumpas laikas.

Mes pasistengsime į juos tilpti.

Tačiau čia turiu pasakyti, kad nesu pasirengęs paaukoti nei savo Europos viešosios nuomonės apklausos autentiškumo, nei Konvento darbo ar jo pasiūlymų kokybės.

Praktiniai mūsų Konvento darbo metodai neturėtų būti svarstomi šiame steigiamajame susitikime. Mes baigsime juos svarstyti per savo pirmąjį darbinį posėdį.

Tačiau aš norėčiau Jums pateikti tris komentarus, kurie man atrodo svarbūs mūsų darbo kryptčiai nustatyti.

1. Nei mes esame Tarpvyriausybė Konferencija, nei Parlamentas.

Mes esame Konventas.

Mes nesame Tarpvyriausybė Konferencija, nes vyriausybės mums nesuteikė mandato derėtis jų vardu dėl mūsų siūlomų sprendimų.

Mes nesame Parlamentas, nes mes nesame išrinktų piliečių institucija, turinti parengti teisės aktų tekstus. Šis vaidmuo skiriamas Europos parlamentui ir šalių parlamentams.

Mes esame Konventas.

Ką tai reiškia ?

Konventas yra grupė vyrų ir moterų, kurie susitinka vienam tikslui parengti bendrą pasiūlymą.

Mūsų egzistencijos pamatinis principas yra vienybė.

Keturių mūsų Konvento sudedamųjų dalių nariai neturi manyti, jog atstovauja tik tuos, kurie juos paskyrė – vyriausybės, Europos Parlamentą, šalių parlamentus ir Komisiją – jie juos atstovauja nė kiek ne daugiau kaip Giuliano Amato, kalbėdamas Italijos vardu, Jean-Luc Dehaene Belgijos vardu, o aš pats Prancūzijos vardu.

Kiekvienas asmuo, žinoma, bus lojalus tiems, kuriuos atstovauja, bet jis ar ji į Konvento darbą turi įnešti ir savo asmeninį indėlį.

Aiškiai pasakykime. Konventas negali pasisekti, jeigu jis bus tik vieta, kurioje išsakomos įvairios nuomonės. Konventas turi tapti tigliu, lydymosi katilu, kuriame mėnuo po mėnesio bus kuriamas bendras požiūris.

Kad būtumėme pasirengę klausyti, Konventas turės atsigręžti į išorinį pasaulį.

Tačiau kad galėtumėme galvoti, ką galėtumėme pasiūlyti, mes, Konvento nariai, turėsime atsigręžti vienas į kitą ir palaipsniui puoselėti “Konvento dvasią”.

Klausytis išorės. Siūlyti viduje.

2. Antra mano pastaba apie tai, kas vyks pačiame Konvente.

Lakeno deklaracija įsteigtos dvi Konvento struktūros: pirmininkas ir du vicepirmininkai, bei dvylikos narių prezidiumas.

Kai kas išreiškė susirūpinimą dėl prezidiumo ir plenarinių posėdžių vaidmens, bijodamas, kad didžioji darbo dalis praktiškai teks prezidiumui.

Jums pasakyčiau, jog man Konventas yra Konventas!

Įprasta, kad Konvento darbą ruošia ir organizuoja Prezidiumas, taip daro bet kokios asamblėjos ar organizacijos prezidiumas.

Tačiau čia vyks diskusijos ir jos bus viešos.

Visa kita didele dalimi priklausys nuo jūsų ir nuo jūsų pasisakymų turinio.

Jeigu savo pasisakymuose Jūs tikrai sieksite pasirengti konsensusui ir jeigu Jūs atsižvelgsite į kitų Konvento narių pasiūlymus bei komentarus, tada žingsnis po žingsnio bus galima Konvente parengti galutinio konsensuso turinį.

3. Trečia mano pastaba yra tiesiog mintis.

Mūsų Konventas suteikia pirmą galimybę po 1955 metais vykusios Mesinos Europos vadovų konferencijos rasti išteklių ir laiko detaliam išnagrinėti Europos Sąjungos ateitį.

Nors per tą laiką vyko kelios Tarpvyriausybinių Konferencijos, tai buvo diplomatinio derybų tarp valstybių narių forumas, kuriame kiekviena šalis teisėtai siekė sau didžiausios naudos, nekreipdama dėmesio į bendrą vaizdą.

Savo ruoštu Europos Viršūnių Taryba ne kartą yra nusprendusi rengti susitikimus dėl Europos institucijų ateities, bet tokios diskusijos dėl tarptautinių įvykių ir Tarybos darbotvarkės retai kada vykdavo ilgiau negu vieną dieną.

Todėl mūsų Konvento darbas yra protingai iš naujo įvertinti Europos Sąjungos ateitį.

Ponios ir ponai,

Leiskite pabaigoje pakvieti išlaikyti entuziazmą.

Iš graikų kalbos kilęs žodis “en-thousia” reiškia “dievo įkvėptas”. Mūsų atveju verčiau sakyti “įkvėptas deivės” – deivės Europos!

Mums dažnai priekaištauja už tai, kad užmirštame Europos svają, kad pasitenkiname tuo, jog kuriama sudėtinga bei nesuprantama struktūra, ekonomikos ir finansų mokovų monopolis.

Svajokime apie Europą!

Įsivaizduokime taikos žemyną be barjerų ir trukdžių, kuriame pagaliau suderinama istorija ir geografinė, kuriame, po to kai Vakariai ir Rytai ėjo atskirais keliais, būtų leidžiama visoms šalims Europoje kartu kurti savo ateitį.

Tai laisvės ir galimybių erdvė, kurioje gali judėti norintys mokytis, dirbti, parodyti savo sumanumą ar išplėsti kultūros horizontus.

Tai erdvė, kuri išsiskiria tuo, kad joje sėkmingai išsikristalيزuoja kūrimo dinamizmas ir reikmė būti solidariais bei apsaugoti vargingiausius ir silpniausius.

Tai taip pat erdvė, kurioje ir toliau egzistuoja ir klesti stiprus kiekvienos kultūros identitetas, žinantis savo ištakas ir laukiantis stimulo, kurį gali paskatinti mainai.

Taip pat įsivaizduokime Europos balsą pasaulyje, jos vienybę, užtikrinant įtaką ir galią.

Visi žino jos kultūros turtingumą bei nuolat atsinaujinančią kūrybingumo jėgą.

Europa davė pasauliui išmintį, humanizmą ir laisvę.

Ji gali išsiuntinėti žinutę apie nuosaikumą, mokytis siekti abipusiai priimtinių sprendimų ir aistringai laikytis taikos.

Jos kultūros įvairovė užtikrina tolerantiškumą.

Ji taip pat turi parodyti, kad sugeba užtikrinti savo saugumą, kokie bebūtų pavojai.

Mes iš tikrųjų galime svajoti apie Europą ir įtikinti kitus, kad palaikytų tą svajonę!

Jeigu mums nepasisektų, kiekviena šalis grįžtų prie laisvosios prekybos sistemos.

Nė viena iš mūsų, net pati didžiausia neturėtų galios nugalėti šio pasaulio milžinus. Liktumėme užsisklendę savyje, niūriai analizuotumėme savo nuosmukio ir byrėjimo priežastis.

Mūsų kvietimas būti entuziastingais skirtas kitiems europiečiams, o pirmiausia mums patiems.

Mes tikriausiai aistringai suinteresuoti, kad mums pasisektų, jeigu ketiname įtikinėti ir įtraukti kitus į savo užduoties vykdymą. Tai kukli savo forma, bet didžiulė savo turiniu užduotis, nes jeigu pavyks ją įgyvendinti pagal mums suteiktą mandatą, ji nuskaidrins Europos ateitį.

Tegyvuoją Europa!

Dėkoju.